

Overzicht van stemmingen in de Tweede Kamer

afdeling **Inhoudelijke Ondersteuning**

aan De leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

datum 20 december 2018

Betreffende wetsvoorstel:

34.534

Voorstel van wet van de leden Klaver, Asscher, Beckerman, Jetten, Dik-Faber, Yesilgöz-Zegerius, Agnes Mulder en Geleijnse houdende een kader voor het ontwikkelen van beleid gericht op onomkeerbaar en stapsgewijs terugdringen van de Nederlandse emissies van broeikasgassen teneinde wereldwijde opwarming van de aarde en de verandering van het klimaat te beperken (Klimaatwet)

Eindstemming wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is op 20 december 2018 na hoofdelijke stemming met 112 stemmen voor (ChristenUnie, GroenLinks, PvdA, VVD, CDA, D66, DENK, SP, 50PLUS) en 27 stemmen tegen (PVV, SGP, PvdD en FvD) aangenomen door de Tweede Kamer.

Aangenomen amendementen

Artikel 3, tweede lid

33 (Stoffer) over meenemen innovatie, betaalbaarheid transitie en betrouwbaarheid energievoorziening in klimaatplan

De indiener constateert dat verduurzaming van de gebouwde omgeving, de industrie, de energiesector en de transportsector een grote en complexe opgave is. Hij hecht grote waarde aan voldoende inzet op innovatie, aan het betaalbaar houden van de transitie en aan het betrouwbaar houden van de energievoorziening. Hij stelt derhalve voor deze aspecten mee te laten nemen in het vijfjaarlijkse klimaatplan.

Aangenomen. Voor: SP, de PvdA, GroenLinks, DENK, 50PLUS, D66, de VVD, de SGP, het CDA en de ChristenUnie

Amendementen zijn in volgorde van stemming - op artikelnummer - weergegeven: allereerst de aangenomen en/of overgenomen amendementen, vervolgens de verworpen of ingetrokken amendementen en tenslotte eventuele moties. Vervangen amendementen zijn d.m.v. een → aangegeven: bijv. 7 8 → **20**. Amendement nr. 7 is vervangen door amendement nr. 8, dat op zijn beurt vervangen is door amendement nr. 20. De vette notatie van het stuknummer geeft aan dat dit het definitieve amendement is. De stemmingslijsten worden gemaakt op basis van de ongecorrigeerde draad van de vergadering.

Verworpen en ingetrokken amendementen

Diverse artikelen

16 → **39** (Van Raan c.s.) over het emissiebudget

Dit amendement regelt dat het emissiebudget leidend is in het klimaatbeleid en wordt opgenomen in een vijfjaarlijks klimaatplan. Het emissiebudget is de maximale hoeveelheid CO₂ die Nederland nog mag uitstoten om aan de 1,5e graaddoelstelling van het akkoord van Parijs te voldoen. Het klimaatplan beschrijft en kwantificeert hoe groot het indicatieve emissiebudget per sector is voor de planperiode. Het klimaatplan geeft daarbij aan welke maatregelen voor de komende periode nodig zijn per sector om binnen het beschikbare budget te blijven, zodat actoren zich daarop kunnen instellen. In de jaarlijkse klimaat- en energieverkenning en de klimaatnota wordt vervolgens gekeken of er sprake is van een overschrijding van het emissiebudget. Ook moet hierbij door de Minister worden aangegeven welke maatregelen zijn of worden getroffen indien sprake is van een overschrijding, zodat een verdere overschrijding wordt voorkomen. Voor het emissiebudget geldt volgens de indieners op is op. De Kamer moet hier vervolgens op toezien. Daarmee zet Nederland in op het behalen van de ondergrens van doelstelling zoals afgesproken in het VN-klimaatakkoord.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Invoegen begripsbepaling brede welvaart in artikel 1

Artikel 3, tweede lid

17 → **41** (Van Raan c.s.) over niet genomen klimaatmaatregelen

Dit amendement regelt dat in het Klimaatplan verantwoording wordt afgelegd over niet-genomen klimaatmaatregelen die wel voorhanden zijn. Beschreven wordt de impact van deze maatregelen op het klimaat (weergegeven in CO₂-reductie) en op de maatschappij (mede aan de hand van het brede welvaartsbegrip). Indieners beogen hiermee dat heilige huisjes niet gespaard blijven.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Invoegen begripsbepaling brede welvaart in artikel 1

Artikel 3, tweede lid, onderdeel g

21 → **42** (Van Raan c.s.) over het gebruiken van het begrip brede welvaart bij verantwoording

Dit amendement regelt dat aan de hand van het brede welvaartsbegrip verantwoording wordt afgelegd over de gevolgen van het huidige Nederlandse klimaatbeleid op de kwaliteit van leven in het hier en nu, en op de kwaliteit van leven van volgende generaties en in andere landen.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Artikel 1, begripsbepaling van CO₂-neutrale elektriciteitsproductie

Artikel 2, tweede lid

31 (Van Raan c.s.) over het vervangen van de term co₂- neutral elektriciteitsproductie

Dit amendement regelt dat het aandeel hernieuwbare energie per 2050 100% is. In het voorliggende wetsvoorstel is dit doel geschrapt en vervangen voor een doel waarbij fossiele brandstoffen nog expliciet tot in ieder geval 2050 mogen worden gebruikt. Dit amendement dient om deze wijziging ongedaan te maken. Om de wereldwijde

temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken dient Nederland in 2050 CO₂-neutraal te zijn¹. Aangezien fossiele brandstoffen een belangrijke oorzaak van overmatige CO₂-uitstoot zijn dient de overstap naar duurzame energiebronnen, zoals wind en zon, zo snel mogelijk te worden gerealiseerd. Temeer omdat nog niet bewezen is dat grootschalige opvang en opslag van CO₂ werkt. Pilots zijn tot op heden niet succesvol gebleken.² Het stellen van duidelijke en hoge ambities op het gebied van duurzame energie is naar mening van de indieners noodzakelijk om te zorgen dat Nederland versneld de omslag naar een koolstofarme economie gaat maken. Dit geeft overheden, burgers en bedrijven houvast als investeerders en medeontwikkelaars van beleid voor duurzame energie. Indieners wijzen erop dat biomassa's waarvan de productie concurreert met voedselgewassen of ten koste gaat van kwetsbare ecosystemen geen duurzame energie leveren. Het zelfde geldt voor biomassa's die over de gehele productieketen een overmatige CO₂-uitstoot leveren.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Invoegen begripsbepaling primair energieverbruik in artikel 1

Toevoegen lid 4 aan artikel 2

23 → **45** (Van Raan c.s.) over een doelstelling primair energiegebruik

Dit amendement regelt dat per 2030 het energieverbruik met 40% is verminderd ten opzichte van 1990. Dit neven doel dient om de wereldwijde temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken. Energiebesparing is een effectieve maatregel om CO₂-uitstoot blijvend omlaag te brengen. Energiebesparing vormt de basis van de energietransitie. Immers, zonder drastische energiebesparing is de kans groot dat Nederland afhankelijk blijft van vuile energie; het energiegebruik is simpelweg te hoog om alleen via duurzame bronnen in te voorzien. Nederland is nog sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen; slechts een fractie van de energie wordt duurzaam opgewekt. Wachten met de transitie is niet alleen schadelijk voor het klimaat, maar ook een bedreiging voor de Nederlandse financiële stabiliteit.² Het stellen van duidelijke en hoge ambities op het gebied van duurzame energie en energiebesparing zijn naar mening van de indieners noodzakelijk om te zorgen dat Nederland versneld de omslag naar een koolstofarme economie gaat maken. Dit geeft overheden, burgers en bedrijven houvast als investeerders en medeontwikkelaars van beleid voor duurzame energie en energiebesparing.

Verworpen. Voor: PvdD

Invoegen lid 01 in artikel 2, voor het eerste lid

40 → **53** (Van Raan) over het opnemen van de doelen uit het Klimaatakkoord van Parijs

Nederland heeft in 2015 ingestemd met het VN-klimaatakkoord te Parijs. Het akkoord heeft als doel: de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. Het voorliggende wetsvoorstel dient om dit internationaal overeengekomen doel naar rato na te komen.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Artikel 2

30 → **49** (Van Raan c.s.) over het verkorten van het tijdspad en het verplichten en verhogen van de doelstelling

Dit amendement regelt dat Nederland in 2040 haar gehele CO₂-uitstoot heeft afgebouwd en CO₂-neutraal is². Nederland neemt hiermee haar verantwoording om de temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken. Het Internationaal Klimaatpanel waarschuwt dat alle klimaatinspanningen tot op heden onvoldoende zijn en

datum 20 december 2018

blad 4

optellen tot een opwarming van de aarde met drie graden³. Het Gerechtshof Den Haag heeft bepaald dat de Staat haar zorgplicht op grond van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens om het leven en privéleven te beschermen, schendt indien onvoldoende wordt gedaan om een gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen⁴. Hierdoor nemen klimaatrisico's onnodig toe (e.g. overstromingen, stijging van het aantal infectieziekten, verlies van biodiversiteit, verstoring van de drinkwatervoorziening en financiële instabiliteit). De overstap van fossiele brandstoffen naar echt duurzame energiebronnen is onvermijdelijk en dient zo snel mogelijk te worden gerealiseerd.

Verworpen. Voor: PvdD

Artikel 2, eerste lid

26 (Van Raan c.s.) over het verhogen van het einddoel

Dit amendement regelt dat per 2050 een CO₂-reductie van 100% wordt gerealiseerd ten opzichte van 1990. Dit doel dient behaald te worden om de wereldwijde temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken.

Verworpen. Voor: PvdD

Artikel 2, tweede lid

29 → **54** (Van Raan c.s.) over het instellen van een tussendoel voor 2040

Dit amendement regelt dat per 2040 een CO₂-reductie van 77% wordt gerealiseerd ten opzichte van 1990. Het opnemen van een tussendoel in 2040 geeft een extra houvast op weg naar het uiteindelijke doel van 100% CO₂-reductie in 2050. Dit doel dient behaald te worden om de wereldwijde temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Artikel 2, tweede lid

24 → **51** (Van Raan c.s.) over het verplichten van de tussendoelstellingen

Dit amendement stelt een harde resultaatsverplichting van 65% CO_i-reductie in 2030 ten opzichte van 1990¹. Dit is een tussendoel naar 100% CO₂-reductie in 2040 en dient om de temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken. In dit scenario wordt op korte termijn (tot 2030) verhoudingsgewijs meer CO₂ gereduceerd dan op langere termijn (tot 2040). «Klimaatverandering op lange termijn is niet afhankelijk van emissies op een specifiek moment, maar van cumulatieve emissies over een langere periode», stelt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR)². «Dat betekent dat het zinvol is om maatregelen eerder dan later te nemen, vooral als er sprake is van een lange doorlooptijd in de effectiviteit van de maatregelen» Het hof stelt dat «naarmate er later wordt ingezet op CO₂-reductie neemt het carbonbudget sneller af en moeten op dat latere tijdstip aanzienlijk verdergaande maatregelen worden genomen om het gewenste niveau te bereiken». ³ Wachten met reductie is dus allerm minst kosteffectief. Tegelijk nemen de klimaatrisico's daardoor onnodig toe (e.g. overstromingen, stijging van het aantal infectieziekten, verlies van biodiversiteit, verstoring van de drinkwatervoorziening en financiële instabiliteit) met hogere kosten tot gevolg. ⁴ ⁵ De Verenigde Naties waarschuwt dat het na 2030 zelfs niet meer mogelijk is om de opwarming van de aarde nog onder de twee graden te houden. Zij spreken van de noodzaak van «ongekende en urgente actie»

datum 20 december 2018

blad 5

Dit amendement geeft tevens invulling aan het rechtvaardigheids-principe zoals internationaal is overeengekomen (artikel 4 van het Parijs-akkoord), namelijk dat rijke, geïndustrialiseerde het voortouw zullen nemen in het zo snel mogelijk realiseren van zo veel mogelijk CO2-reductie.

Verworpen. Voor: PvdD

Artikel 2, tweede lid

25 → **46** (Van Raan c.s.) over een resultaatsverplichting

Dit amendement stelt een harde resultaatverplichting van 55% CO2-reductie in 2030 ten opzichte van 1990. Dit doel dient behaald te worden om de wereldwijde temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken.

Verworpen. Voor: PvdD

Artikel 2, tweede lid

20 → 44 → **55** (Van Raan c.s.) over de tussendoelen verplichten

Dit amendement schrapt het vrijblijvende karakter van dit tussendoel in 2030. In Nederland is de CO2-uitstoot onverminderd hoog. «De Nederlandse Staat heeft tot op heden te weinig gedaan om een gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen en doet te weinig om deze achterstand in te halen, althans op korte termijn», stelt het Gerechtshof Den Haag in de uitspraak over de «Urgenda-zaak». «Doelstellingen voor 2030 en daarna kunnen niet wegnemen dat een gevaarlijke situatie dreigt te ontstaan die vereist dat nu wordt ingegrepen.» De Verenigde Naties waarschuwt dat het na 2030 zelfs niet meer mogelijk is om de opwarming van de aarde nog onder de twee graden te houden. Zij spreken van de noodzaak van «ongekende en urgente actie» Het Gerechtshof heeft in de uitspraak overwogen dat: de dreiging van een gevaarlijke klimaatverandering een «reële dreiging, waardoor er een ernstig risico bestaat dat de huidige generatie ingezetenen zal worden geconfronteerd met verlies van leven en/of verstoring van het gezinsleven» is. Indieners zijn van mening dat, gezien de reële bedreiging van klimaatverandering en de lakende houding van de Staat, een vrijblijvend karakter niet gepast is. CO2-reductie dient zo snel mogelijk in gang te worden gezet.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Diverse artikelen

32 → **52** (Stoffer en Baudet) over één streefdoel voor 2050 en rekening houden met Europees speelveld

De indieners constateren dat verduurzaming van de gebouwde omgeving, de industrie, de energiesector en de transportsector een grote en complexe opgave is. De haalbaarheid van 95% reductie van de CO2-emissie in 2050, 49% reductie in 2030 en volledig CO2-neutrale elektriciteitsproductie in 2050 is sterk afhankelijk van het internationale speelveld, de beschikbaarheid van technisch personeel, technologische ontwikkelingen en de financiële implicaties. De indieners zijn daarbij van mening dat de gewenste transitie zo vormgegeven moet worden dat de energievoorziening betaalbaar en betrouwbaar blijft. De indieners vinden dat de wijze waarop de doelstellingen in het wetsvoorstel zijn opgenomen hier onvoldoende recht aan doet.

De initiatiefnemers van het wetsvoorstel geven enerzijds aan dat de voorgestelde doelstelling van 95% CO2-reductie een «harde wettelijke norm [is], die de regering verplicht om dit te halen» en anderzijds dat het gaat om een (politieke) opdracht aan de regering en niet om een grenswaarde die bij de rechter afgedwongen kan worden. De

indieners van het amendement willen in dit verband wijzen op de Urgenda-zaak en de uitspraken van opeenvolgende rechtbanken die laten zien dat de rechter vastgestelde doelstellingen serieus neemt en eigenstandig beoordeelt, los van politieke afwegingen. De indieners zetten dus vraagtekens bij de stelling dat het ten aanzien van de voorgestelde doelstelling gaat om een grenswaarde die niet bij de rechter afgedwongen kan worden. Zij willen juridisering van het klimaatbeleid, ook als het gaat om de opgenomen streefdoelen, voorkomen. Hoe en wanneer beleidsdoelstellingen gehaald moeten worden, moet wat hem betreft een politieke en democratisch vastgestelde afweging blijven. Daarbij komt dat de richting van het beleid vanwege internationale en Europese afspraken al duidelijk is en het opnemen van beleidsdoelstellingen in wetgeving voor het verkrijgen van investeringsbereidheid en -zekerheid derhalve niet nodig is.

De indieners stellen voor het streefdoel voor 2050 als stip op de horizon te handhaven, met dien verstande dat rekening gehouden moet worden met het Europese speelveld de haalbaarheid van het benodigde maatregelenpakket en met het belang van een betrouwbare en betaalbare energievoorziening. Als het gaat om het Europese speelveld, doelt de indiener op de ontwikkelingen in de Europese Unie op dit gebied. De nationale ambities moeten afgestemd worden op de Europese ambities. Ook kunnen ambitieuze, nationale doelen alleen op een goede manier gehaald worden als de Europese Unie zorgt voor een goed functionerend emissiehandelssysteem en als sprake is van voldoende interconnectiecapaciteit tussen lidstaten. Als het gaat om de bestuurlijke haalbaarheid, doelt de indiener met name op de bestuurlijke haalbaarheid op decentraal niveau.

De indieners stellen verder voor om de separate streefdoelen voor 2030 en voor de elektriciteitsproductie in 2050 te laten vervallen, en in plaats daarvan streefdoelen voor de middellange termijn op te nemen in het vijfjaarlijkse klimaatplan, zodat de doelen ingebed zijn in de integrale afweging die gemaakt moet worden. Ook stellen de indieners voor de regering te verplichten om bij het opstellen van het klimaatplan rekening te houden met het Europese speelveld en met de haalbaarheid van maatregelen en om ervoor te zorgen dat de energievoorziening betrouwbaar en betaalbaar blijft.

Verworpen. Voor: SGP en FvD

Toevoegen lid 4 aan artikel 2

22 (Van Raan c.s.) over een doelstelling hernieuwbare energie

Dit amendement regelt dat het aandeel hernieuwbare energie per 2030 45% is. Dit neven doel dient om de wereldwijde temperatuurstijging tot maximaal anderhalve graad te beperken¹ en gaat daarom verder dan de Europese doelstelling van 32% in 2030. Nederland is nog sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen; slechts een fractie van de energie wordt duurzaam opgewekt. Fossiele brandstoffen zijn een belangrijke oorzaak van overmatige CO₂-uitstoot en dienen zo snel mogelijk te worden uitgefaseerd. Wachten met de transitie leidt tot grotere klimaatrisico's (e.g. overstromingen, hittestress, droogtes, verlies van biodiversiteit, verstoring van de voedselproductie en drinkwatervoorziening en financiële instabiliteit) en hogere kosten^{2, 3}. De overstap naar duurzame energiebronnen, zoals wind en zon, dient daarom zo snel mogelijk te worden gerealiseerd. Het stellen van duidelijke en hoge ambities op het gebied van duurzame energie is naar mening van de indieners noodzakelijk om te zorgen dat Nederland versneld de omslag naar een koolstofarme economie gaat maken. Dit geeft overheden, burgers en bedrijven houvast als investeerders en medeontwikkelaars van beleid voor duurzame energie. Het huidige amendement voorziet hierin.

datum 20 december 2018

blad 7

Indieners wijzen erop dat biomassa's waarvan de productie concurreert met voedselgewassen of ten koste gaat van kwetsbare ecosystemen geen duurzame energie leveren. Het zelfde geldt voor biomassa's die over de gehele productieketen een overmatige CO₂-uitstoot leveren.

Verworpen. Voor: PvdD

Toevoegen lid 4 aan artikel 2

Artikel 3, tweede lid

35 (Stoffer) over luchtvaart klimaatplan

Vliegbewegingen vanuit Nederland zorgden in 2017 opgeteld voor een CO₂-emissie van 13 miljard kilogram CO₂. De bijdrage aan de nationale CO₂-emissie ligt de laatste jaren op bijna 7%. De indiener is van mening dat ook in de luchtvaart maatregelen nodig zijn om emissies te beperken. Doordat in de definiëring van het wetsvoorstel de Europese rekenregels voor het bepalen van de nationale CO₂-emissie gevolgd worden, valt de CO₂-emissie van internationale vluchten vanuit Nederland buiten de boot. Dat betekent dat de luchtvaart niet meegenomen hoeft te worden in het klimaatplan. Dat is een gemiste kans en doet geen recht aan het integrale karakter van het klimaatplan. De indiener stelt voor om de internationale luchtvaart expliciet mee te nemen in het voorliggende wetsvoorstel.

Verworpen. Voor: PvdD, DENK en SGP

Toevoegen lid 4 aan artikel 2

Artikel 7, derde lid

15 → 38 → **50** (Van Raan c.s.) over het toetsen en aanpassen van de doelstellingen

Nederland heeft in 2015 ingestemd met het VN-klimaatakkoord te Parijs. Het akkoord heeft als doel: de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. Het voorliggende wetsvoorstel dient om dit internationaal overeengekomen doel na te komen. Daarom worden iedere 5 jaar de nationaal gestelde emissiedoelen herijkt op basis van wetenschappelijke kennis over wat nodig is om dit internationaal overeengekomen doel na te komen. Indien blijkt dat het doel van het akkoord van Parijs niet wordt behaald, moeten de doelstellingen in artikel 2 worden aangepast bij ministeriële regeling. De beoordeling wordt in handen gelegd van de Minister van Economische Zaken en Klimaat en moet worden meegezonden met de klimaatnota als de beoordeling is uitgevoerd. Zo heeft de Staten-Generaal een extra toets op de beoordeling van de Minister.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Toevoegen onderdeel h aan artikel 3, tweede lid

34 (Stoffer) over inzet van netbeheerders en decentrale overheden opnemen in klimaatplan

De indiener voorziet dat netbeheerders en decentrale overheden een belangrijke rol gaan spelen bij de energietransitie. Hij vindt het derhalve van belang dat dit aspect meegenomen wordt in het klimaatplan en dat netbeheerders en decentrale overheden financieel en juridisch in staat gesteld worden om de beoogde rol te spelen.

Verworpen. Voor: DENK, SGP en FvD

Diverse artikelen

18 → **43** (Van Raan c.s.) over instellen van een Klimaatcommissie

Dit amendement herintroduceert de oprichting van een onafhankelijke klimaatcommissie om toe te zien op de voortgang van het klimaatbeleid. Hiermee wordt invulling gegeven aan het advies van de Raad van State om «het beoordelingsmechanisme in het wetsvoorstel te versterken om op die wijze het verwezenlijken van de doelstellingen van de wet dichterbij te brengen.»¹ De commissie kan de controle op de regering door het parlement versterken, doordat zij onafhankelijk functioneert en tijdig en openbaar signaleert wanneer doelstellingen niet gehaald dreigen te worden. De commissie geeft in ieder geval haar advies in de voorbereiding van het klimaatplan aan de Minister en aan de Kamer, dat wil zeggen dat ook de Raad van State kan beschikken over het advies als de stukken worden voorgelegd. Verschillende instellingen, waaronder de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) in zijn consultatiereactie, hebben voorstellen gedaan voor de vormgeving van een dergelijke commissie. Ook commissies uit andere landen kunnen als voorbeeld dienen, zoals het Britse Committee on Climate Change Act.

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

Artikel 8, eerste lid

27 → **47** (Van Raan c.s.) over het uitsluiten van bedrijven die voornamelijk fossiele brandstoffen produceren

Dit amendement regelt dat Onze Minister geen overleg voert over de uitvoering van deze wet en het behalen van de doelstellingen met de partijen waarvan het verdienmodel voornamelijk gebaseerd is op de productie of het gebruik van fossiele brandstoffen. Dit amendement sluit echter niet uit dat ze later als een partij, zonder de preferente status van «relevante partij», aansluiten bij overeenkomsten of dat ze in een later stadium in deze hoedanigheid mogen aanschuiven bij een overleg. Deze bedrijven zijn onderdeel van de gevestigde orde die baat hebben bij het in stand houden van de huidige status quo. Nederland is nog sterk afhankelijk van fossiele brandstoffen; slechts een fractie van de energie wordt duurzaam opgewekt. Wachten met de overstap van fossiele energie naar echt duurzame energiebronnen, zoals wind en zon, leidt echter tot grotere klimaatrisico's (e.g. overstromingen, hittestress, droogtes, verlies van biodiversiteit, verstoring van de voedselproductie en drinkwatervoorziening en financiële instabiliteit) en hogere kosten¹. Het is in het algemeen belang en in het belang van het klimaat dat de inspraak van deze partijen zoveel mogelijk wordt beperkt.

Verworpen. Voor: PvdD

Artikel 8, eerste lid

28 → **48** (Van Raan c.s.) over het uitsluiten van ondernemingen in het kader waarvan dierlijke eiwitten worden verwerkt

Dit amendement regelt dat Onze Minister geen overleg voert over de uitvoering van deze wet en het behalen van de doelstellingen met de partijen waarvan het verdienmodel voornamelijk gebaseerd is op dierlijke eiwitten. Dit amendement sluit echter niet uit dat ze later als een partij, zonder de preferente status van «relevante partij», aansluiten bij overeenkomsten of dat ze in een later stadium in deze hoedanigheid mogen aanschuiven bij een overleg. Met de transitie van dierlijke eiwitten naar plantaardige eiwitten is grote klimaatwinst te behalen. De veehouderij stoot wereldwijd meer broeikasgassen uit dan al het verkeer en vervoer samen en levert daarmee een grote bijdrage aan de klimaatverandering. Op grote schaal wordt tropisch regenwoud gekapt voor de aanleg van sojaplantages ten behoeve van goedkoop veevoer

datum 20 december 2018

blad 9

voor de Nederlandse vee-industrie. Dierlijke producten blijven, ook al worden ze nog zo duurzaam geproduceerd, een zeer inefficiënte manier van eiwitproductie. Voor elke kilo biefstuk is circa zeven kilo graan nodig (veevoer) en 15.000 liter zoetwater (ter vergelijking: een kilo soja kost hooguit 2.100 liter zoetwater). Dit is op een planeet met een beperkte hoeveelheid grondstoffen en een groeiende wereldbevolking onhoudbaar. Nederland is momenteel nog het meest veedichte land ter wereld. Deze bedrijven zijn gebaat bij het in stand houden van de huidige status quo.

Het is in het algemeen belang en in het belang van het klimaat dat de inspraak van deze partijen zoveel wordt worden gemaakt.

Verworpen. Voor: PvdD

Artikel 7, derde lid

19 (Van Raan c.s.) over de emissiekloof

Dit amendement regelt dat jaarlijks inzichtelijk wordt gemaakt wat de Nederlandse emissiekloof is. Het Milieubureau van de Verenigde Naties vergelijkt jaarlijks de effecten van het klimaatbeleid met de doelstellingen van het VN-klimaatakkoord¹. Dit maakt inzichtelijk in hoeverre de huidige inspanningen (zowel wereldwijd als van de EU) tekort schieten voor het behalen van het Parijs-akkoord. Dit heet «the Emission Gap»; letterlijk vertaald «emissie-kloof». Dit amendement regelt dat de uitkomsten door worden vertaald naar de Nederlandse inspanningen. Daaruit kan worden afgeleid of huidige inspanningen moeten worden versneld of vergroot.

Ingetrokken

Moties

61 (Baudet) over de persoonlijke verantwoordelijkheid en individuele afrekenbaarheid van politici en bewindspersonen

Verworpen na hoofdelijke stemming met 22 stemmen voor en 117 stemmen tegen

60 (Van Raan) over het PBL faciliteren met beleidsinstrumenten

Verworpen. Voor: PvdD en DENK

59 (Van Raan) over de maatregelen om te voldoen aan het vonnis in de zaak-Urgenda

Verworpen. Voor: GroenLinks, SP, PvdA, PvdD en DENK

58 (Van Raan) over het concept Carnivoor? Geef het door!

Verworpen. Voor: PvdD

57 (Van Raan) over het IPCC Special Report Global Warming of 1.5°C

Verworpen. Voor: SP en PvdD

56 (Van Raan) over de jaarlijkse emissiekloof inzichtelijk maken

Verworpen. Voor: SP, PvdD en Denk